

КОНСТАНТИН КОНСТАНТИНОВ ТРЕТА КЛАСА

chitanka.info

Станцията остана назад с всичките си светлини. Влакът потъна в черната лятна нощ. Беше душно. Напечени през целия ден, вагоните изпускаха топлината си и вечерната хладина с мъка проникваше вътре. Трета класа беше изпълнена със своята обикновена, една и съща за всички страни публика: селяни с торби и чували, дребни търговци, войници, които отиваха в отпуск, жени с пеленачета. Някои дремеха, други оживено разговаряха, трети разгъваха омазани хартии и се гласяха да вечерят. Миришеше на прах, на пот, на ядене и на лют тютюн. От време на време струя пушек от локомотива посипваше всичко с едри сажди. Пътникът, току-що влязъл, потъваше веднага в тежкия въздух, в трясъка на вагоните и му се струваше, че цял е изцапан и пропит с мирис, че отдавна, от години вече пътува между тия хора, слуша същите разговори и че това няма край.

В двете крайни отделения се бяха настанили хора с ленти и значки на петлиците — делегати за някакъв конгрес в столицата. Всички — пременени, избръснати, с големи картонени куфари, които бяха празни. Щяха да ги пълнят в София. Те носеха малки дамаджанки, бяха приказливи, шумни, безцеремонни. В другите две отделения десетина млади селяни, дрипави, с жълти, изпечени като мешин лица, спяха вече, облеgnати един на друг в най-невъзможни положения. Между тях няколко тринайсет-четиринайсетгодишни момченца, бледнички, източени, седяха будни, надничаха всеки миг в прозореца и се чудеха на всичко.

От другия край на вагона се зададе млад мъж в полуградско облекло, с кожена фуражка, каквито носят машинистите на вършачки. Спря до късата скамейка в отделението, дето бяха децата, сложи едно вързопче в багажника и седна мълчаливо. Насреща му един търговски пътник бележеше нещо в тефтерчето си. Машинистът извади цигари, запуши и се загледа в отворения прозорец.

Влакът фучеше в тъмнината и от време на време в осветеното пространство на прозореца пробягваше някое зашумяло дърво или бързо се стрелваше телеграфен стълб. Вътре се носеше равна глъчка и сумтеж на спящи хора. Някъде в дъното два мързеливи гласа проточено извиваха:

... но ще бъде много късно —

аз ще гния в гроб студен.

Песента потъна в гърмола на колелата. Пролетяха лампите на някаква гара, дето влакът не спираше. Децата се изправиха до прозореца:

— Я-а! Ей го още един град!

Човекът с кожената фуражка обърна глава и ги огледа. Те бяха във вехти, изпокъсани дрешки, с цървули и огромни навои, които стигаха до чатала. На главите си имаха някакви чудновати, опърпани каскети. Две от тях бяха в шалвари, с гумени емении и носеха избелели фесове.

— Къде отивате бе, момчета? — запита машинистът.

— За София.

— Че какво ще правите в София?

Децата се посбутаха и не отговориха веднага. В това време един от по-възрастните се протегна, стана и се обади:

— Дочо, я дай сам кратуната да сръбна малко водица...

— Яшар, дай кратуната!... — викна детето. Машинистът повтори въпроса.

Момъкът пи вода, избърса с длан устата си и отвърна:

— На работа отиваме... Ние сме дружина. Ей тия на, всичките.

— Какво! Ще търсите работа в София ли? — учуди се човекът и го изгледа съжалително.

— Ние имаме кондрат. Предприемачът ни вика.

— А-а! Кондрат! То друго тогаз!... Е, какво ще работите там? — продължаваше другият.

— Тухли — отвърна момъкът, извади от джоба на жилетката си половин цигара и се наведе да я запали. — Аз вече трета година отивам. Тия момчета им е за пръв път.

— Ама и те ли са работници? — учуди се машинистът.

— И те, ами. Всички. Ние сме петнайсет души от село. Чорбаджията спазари цялата дружина...

Човекът с фуражката поклати глава и изгледа децата отново.

— Че нямате ли селска работа, ами сте тръгнали чак в София? — обади се той след малко.

— Ех, каква ти работа, друже! — махна с ръка момъкът. — Ние сме от Поповско. В нашето село — да има, да има само двацет души със земя по десет-петнайсет декара. И тя нищо не ражда... Щяха да ни оземляват, пък няма откъде... Какво да правим? Седи ли се така?... Барем хляба за през зимата да изкараме.

— И колко сте се пазарили?

— Всеки — различно. На тия момчета по хиляда и петстотин лева, от Петровден до Кръстовден. Те си плащат пътя по железницата...

Машинистът свирна безнадеждно, присви очи и млъкна.

После отново се обърна:

— Е, колко часа например работите през деня?

— Часове ли? Ха, часове... Какви часове?... От нощ — до нощ.

Почивка в неделя.

Той се обърна към едно от децата:

— Другата неделя, Дочо, отиваме при животните.

После обясни на машиниста:

— То е вуйчово ми момче. Взех го да спечели нещо, че да му купят дрешки. Баща му от мене ще го иска.

Другият пак запита:

— Ами тия защо са с фесове?

— Те са турчета. Половината ни село е турско. Те са най-сиромасите...

— Е, утре, като се наспят, ще ги водите да разглеждат Софията, а? — рече мъжът и се усмихна благо на децата.

Момъкът поклати глава:

— Утре ли? А-а, няма такова нещо! Утре — от гарата право зад Подуяне, на тухларницата. Предприемачът ни чака. Има да се правят бараки за квартири... Почивка, спане — утре вечер. Такава е, друже, играта...

Влакът затрещя по железен мост, отмина, наново глухо затрака. Снопове искри се изсипваха въвн, като хвърлени шепи светулки. Нощта натискаше с умора пътниците. Вагонът притихна. Само откъм конгресистите един тънък и дрезгав глас питаше някого сърдито:

— ... Ти, думам, Цоню Рачев от Габрово, знайш ли го?... Щом си от нашия полк, как, думам, да не си го чувал? Дето се качи на оръдието

отгоре и го превзе. Топличко още. Ей ме на, аз съм същият — гледай ме! Ама на мене кръст нема... Пък тебе те накичили, думам...

Търговският пътник прибра тефтерчето си, кимна към преградката и рече:

— Откак са се качили, все за туй се оплаква. Много му е мъчно, че не му дали кръст...

Машинистът надникна оттатък.

Конгресистите, разхвърляни, по чорапи, със зачервени сънливи лица, слушаха един от другарите си, ниско остриган, с птичо лице, който махаше ръце и се ядосваше.

Тръшна се врата, мина продавач на бонбони и шоколад. Очите на децата се залепиха в кошницата. Машинистът взе две фишечета ментови бонбони и ги раздаде на децата. После отново се обърна към прозореца.

Колелата тракаха вече по-меко, влакът тичаше пак из полето. Далеч някъде в тъмнината се въртяха загубени светлинки. От време на време отвън идеше приятна, радостна хладина. Чувствуваше се свежата, широка и спокойна лятна нощ, в която тия тесни, душни вагони тичаха бог знае накъде.

Машината продължително изсвири. Влакът спря за една минута на малка гара. Две стари женици в траур се качиха, натоварени с бохчи и голям черен бинлик. Търговският пътник извади парче хляб и една пържена риба и почна да се храни. Насреща му мъжът с фуражката го гледаше мълчаливо, пускайки кълба дим. Когато другият довърши, той се обади:

— Колко такива риби можеш изяде?...

Човекът се позасмя и погледна с недоумение.

— Кажи де, колко? Една, две, три?

— Защо? Две, да речем — три. Повече май няма да мога. Защо питаш? — все така недоумяващ отвърна търговският пътник.

— Не можеш, зер! — убедено натърти другият, сериозен и съсредоточен. — Я господ как е наредил: на всичките хора стомасите, кажи-речи, еднакви. Само тез очи, виждаш ли ги — той посочи очите си, — само човешките очи са ненаситни. Все малко им се вижда, все не им постига!

Той млъкна, навъси се и продължи с някакво ожесточение:

— Ние задминахме кучетата. Кучето, и то като изяде един комат хляб, нахрани се и не ще повече. Само човек не спира: хвърля зад гърба си, трупа, трупа, дете цял живот и той, и внуците му не могат го изяде. И с това на, виждаш ли, лишава другите.

Той стана изведнъж, облегна се на прозореца за една-две минути и пак седна, без да говори повече.

— Вие за къде пътувате? — обади се търговският пътник.

— За Карлуково.

— Нещо по вършачки ли?

— В болницата. Булката ми е там. Болна.

— А-а-а! — поклати глава съчувствено и плахо събеседникът. — Ами от какво така? — добави той тихо.

— От раждане. Доби ни се първо детенце. Мъжко. Ама умряло. И тя се побърка.

— Ай-ай-ай! Отново поклати глава другият. — Не дай боже никому.

Настъпи мълчание. Изведнъж зад преградката се разнесе пак дрезгавият глас:

— Разбери бе, приятелю, мене не ми е за кръста. Притрябвал ми е кръст от сребро... Ами — облекченията, трийсет на сто облекчения им дават по трена! Я-а! Защо и аз да не използвавам? Справедливост ли? Де е тя, кажи ми ти, справедливостта?

Машината отново изпищя, спирачките заскърцаха. Влакът спря, вратите се разтвориха с шум и десетина трудоваци с лопати, брадви, кирки се втурнаха във вагона. Разбутаха пътниците, сместиха се с викове и смях и колелата отново затракаха. Някъде наблизко в техния участък се съборил мост, та сега отиваха да го поправят. Млади, загорели, весели, те изведнъж напълниха сънливия вагон с оживление и глъчка, като че го проветриха. Скоро екнаха песни и времето тръгна по-бързо. След час малката група слезе пак така шумно, както се бе качила, и влакът сякаш опустя.

Нощта почваше да преваля. Небето неусетно посивя. Човекът с кожената фуражка бе слязъл незабелязано. Остър сутрешен хлад се промъкваше във вагона. Децата, прикривени, сгушени едно в друго, спяха дълбоко и от време на време пробъбряха нещо в просъница. Постепенно вън се развиделя съвсем. Скоро първите слънчеви лъчи

заиграха по прозорците. Конгресистите се размърдаха, почнаха да слагат яки и връзки. София приближаваше.

Неочаквано в дъното екна хармоника. Един слепец, който свиреше из влаковете, се бе качил от последната гара и сега обикаляше вагоните да събере някоя пара. Търговският пътник, който го познаваше, извика:

— Ела, ела, Митьо, седни тука!

Изредиха се шлагерни песни, ръченици, оперетни арии. Всички се разбудиха, съживиха се от музиката и когато човекът обиколи вагона, в чинийката му затракаха стотинки. Конгресистът, който бе пленил оръдието, смигна на търговския пътник, и рече:

— Сляп, сляп, ама хубави пари изкарва!

— Халал да му са на човека, без очи е! — отвърна другият укорно.

— А бе халал да му са, дума да не става, ама искам да кажа де...

После погледна навън и викна изведнъж:

— Строй се! София, момчета, София! Ах, тая София, цяла България за нея се труди!

След няколко минути влакът влезе в софийската гара. Градът се събуждаше — зашумял, изчистен, светнал в бистрата лятна сутрин. Трамваи звънях, тичаха автомобили, вестникопродавачи и геврекчии викаха — всичкият бодър шум на ден, който почва.

На площада пред гарата дружината тухлари се събра настрана като малко стадо около дървените сандъчета и денкчета от черги. Децата, изпити и пожълтели от безсънната нощ, гълтаха с широко отворени очи всичко, което им се откриваше за пръв път: високите здания, големите автобуси, релсите, които влизаха в самите улици. След малко се даде команда, всеки нарами своя вързоп, взе сандъчето под мишница и без да влизат в града, бързо поеа край станционните складове, по най-прекия път към тухларницата. На завоя две от децата се поспряха да погледат дрънчащия трамвай, който профуча край тях, после забързаха да настигнат другите и се изгубиха зад стената.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.